

25. června 2020

MINISTRYNĚ MALÁČOVÁ TWEETUJE: DĚTI V NOUZI NENECHÁME VE ŠTYCHU. OPRAVDU?

Vláda schválila návrh novely zákona č. 359/1999 Sb., O sociálně právní ochraně dětí. Podle vyjádření ministryně Maláčové na Twitteru to vypadá, že dětem v ohrožení života nastávají lepší časy. Návrh zákona však ještě čeká velmi dlouhá a složitá cesta Parlamentem a schválené znění navíc obsahuje několik zásadních nedostatků, a ne vždy zohledňuje praxi a zájmy dětí.

FINANCOVÁNÍ JE NEDOSTATEČNÉ A NESYSTEMATICKÉ

Zvýšení příspěvku je hlavní téma, které ministryně Maláčová zdůrazňuje. Nepřipomíná již ale, že novelu musí ještě schválit Parlament, zákon tedy nabude účinnosti nejspíš nejdříve za rok a jeho finální znění zatím není známé. Do té doby si zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP) musí vystačit se současnou výší státního příspěvku.

Na jedno dítě stát přispívá ZDVOP částkou 22 800 Kč měsíčně, v návrhu zákona je uvedeno 30 000 Kč. **Toto zvýšení sotva pokrývá růst nákladů za posledních sedm let**, kdy se příspěvek nezvyšoval. Ve srovnání s ostatními typy náhradní rodinné péče je příspěvek značně podhodnocený, o třetinu nižší než v dětských domovech a třetinový oproti výchovným ústavům (viz příložená tabulka). Přitom ZDVOP, jako například Klokánek, jsou rodinnou alternativou ústavní péče, která dosahuje ve srovnání s klasickými ústavními zařízeními (dětskými domovy) lepších výsledků.

Výše příspěvku se již sedm let nemění, ačkoliv všechny náklady průběžně rostou. Tento problém se stát snaží řešit dofinancováním, které je ale nesystémové. ZDVOP, například Fond ohrožených dětí provozující Klokánky, **dostávají tyto nezbytné prostředky zpětně a nepravidelně**. Dofinancování navíc bývá jen za část roku. V roce 2019 to bylo pouze za 7 měsíců a ZDVOP je obdržel až v posledním čtvrtletí roku. Finanční nejistota ohrožuje fungování ZDVOP a zvyšuje jejich závislost na štědrosti sponzorů.

Typ zařízení	Náklady ze státního rozpočtu na dítě/měsíc (Kč)	Roční náklady státu k dnešnímu dni na dítě na celkovou kapacitu dětí (250), kterou měl v roce 2019 FOD Klokánek v péči
Dětské domovy	Není krácen při pobytu dítěte mimo zařízení 36 323	108 969 000
Dětské domovy se školou	Není krácen při pobytu dítěte mimo zařízení 54 422	163 266 000
Výchovné ústavy	Není krácen při pobytu dítěte mimo zařízení 74 203	222 609 000
Dětské domovy pro děti do 3 let	Není krácen při pobytu dítěte mimo zařízení 55 111	165 333 000
Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc - Klokánek	Příspěvek je krácen při pobytu dítěte mimo zařízení, 22 800	59 000 000

Zdroj: Analýza financování systému péče o ohrožené děti v České republice, MPSV, 2018

HRUBÉ NEDOSTATKY V ZÁKONĚ

Mnohé paragrafy v návrhu novely zákona nezohledňují praxi ani zájmy dětí. Přetrvává například dosavadní pravidlo, že státní příspěvek lze čerpat jen při fyzické přítomnosti dítěte v ZDVOP.

Pokud je dítě například hospitalizované kvůli následkům fyzického týrání nebo již pobývá v rodině a čeká jen na rozhodnutí soudu, ZDVOP po tuto dobu nedostává příspěvek na svůj provoz. Přitom dočasně uvolněné místo nesmí obsadit. Pokud tedy Fond ohrožených dětí čeká například 2 měsíce na rozhodnutí soudu o umístění 3 sourozenců, je za stávající praxe krácen na státním příspěvku celkem o 136.800 Kč. Novela tento problém vůbec neřeší.

ZDVOP také nemůže pobírat příspěvky na volná lůžka, která však musí mít připravená v záloze pro případy, kdy děti vyžadují okamžitou pomoc. S těmito lůžky jsou spojeny fixní náklady jako nájem nebo mzdy pracovníků, na státní příspěvek za tuto „pohotovost“ ale ZDVOP nemá žádný nárok.

Klokánky a další ZDVOP se kvůli nedostatečnému financování ocitají pravidelně v existenčních potížích. Dochází tak k postupnému odprodeji majetku a snižování počtu poskytovaných lůžek. Chyby v pravidlech novela zákona neřeší, stejně jako nutnosti jednorázových nepředvídatelných plateb na dofinancování. Přitom právě systémová změna financování je tím, na co by se měla zaměřit reforma sociálně právní ochrany dětí.

VLÁDNÍ NÁVRH JE VZDÁLENÝ PRAXI A SKUTEČNÝM PROBLÉMŮM PŘI OKAMŽITÉ PÉČI

Novela zákona dále **přehlíží reálné potřeby ohrožených dětí**. Ve schváleném návrhu se mimo jiné objevuje: „Osobním vybavením se rozumí prádlo, šatstvo a obuv; některými službami se rozumí stříhání vlasů, holení a pedikúra.“ Vládou schválený návrh vůbec nebere v potaz nezbytnou zdravotní péči, léky, pleny, školní pomůcky, ochranné prostředky nebo přístup k elektronickým médiím, který je v moderní době pro zdravý rozvoj dítěte také nezbytný.

Reálné a odůvodněné nároky dětí jsou mnohem rozsáhlejší, než předpokládají tvůrci zákona. Tím se možná dají vysvětlit i zkorumpovaná a nedostačující pravidla pro státní příspěvky. ZDVOP ale nemohou ignorovat některé aspekty svého provozu. Poskytování okamžité péče může fungovat jen jako komplexní proces, který zahrnuje mnoho dalších činností a materiálních potřeb, na něž návrh novely nepamatuje.

Děti různého věku a s různým sociálním zázemím mají diametrálně odlišné potřeby a nároky na okamžitou péči. Holení a pedikúra opravdu nejsou tím nejzásadnějším, co je potřeba v rámci okamžité péče řešit. Okamžitá péče se totiž zabývá případy dětí, které jsou v ohrožení života nebo příznivého vývoje, a dětí fyzicky nebo psychicky týraných či zneužívaných.

Ve vládním návrhu nadále přetrvává **pobyt nezletilé matky se svým narozeným dítětem** ve ZDVOP za podmínek, že státní příspěvek je hrazen pouze na nezletilou matku, ale na její dítě státní příspěvek nenáleží. Paradoxně je ale dítě započítáváno do kapacity ZDVOP. S dítětem ovšem souvisí vysoké náklady (kočárek, výbavička, kojenecká strava, pleny, dětská kosmetika atd.), které nezletilá matka není schopna ze svých minimálních příjmů hradit.

Zcela proti smyslu okamžité pomoci jde **povinnost i v krizových situacích získat souhlas** Oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) na úřadu s rozšířenou působností. Tento souhlas lze v praxi získat jen během pracovní doby OSPOD. Na situace, kdy OSPOD není v provozu, ale okamžitý zásah je nutný, se ve schváleném znění novely vůbec nepamatuje.

ŘEŠENÍ EXISTUJE

Fond ohrožených dětí navrhuje **system příspěvků upravit tak, aby byl státní příspěvek rozdělen na část fixní (na lůžko) a pohyblivou** na péči o dané dítě v době jeho přítomnosti. Fond ohrožených dětí jedná vždy v zájmu dítěte, nikoliv s úmyslem za každou cenu získat finanční prostředky vyhrazené na péči o něj. Pokud však ZDVOP drží volné lůžko, pak mu vznikají kvůli výpadku státního příspěvku přímé ztráty, které nemá jak efektivně kompenzovat.

Klokánky i další ZDVOP by si po letech finanční nejistoty zasloužily získat stabilní přísun finančních prostředků na provoz a péči. Systémová změna, která by zajistila pravidelné a dostatečně vysoké státní příspěvky je tím, co by měla novela zákona přinést. Současný systém s mimořádnými nenáročnými dotacemi negativně ovlivňuje fungování ZDVOP, znemožňuje dlouhodobé plánování a leckdy vede k nucenému uzavírání a prodeji některých zařízení. Ta zbývající jsou pak o to více přetížená.

Novelu zákona je nutné postavit tak, aby vedla ke koncepčnímu financování ZDVOP. Vládní návrh konzervuje současný stav, kdy ZDVOP neustále čelí pozdním výplatám státních příspěvků a nemají jistotu dostatku provozních financí. Fond ohrožených dětí uznává, že financování ZDVOP by mělo být vícezdrojové, o což se všechna ZDVOP, nejen Klokánky zřizované Fondem ohrožených dětí, snaží dlouhodobě. **Dary od veřejnosti a obchodních společností tvoří 30 % příjmů** Fondu ohrožených dětí.

Klokánky jsou ukázkovou péčí rodinné alternativy ústavní péče. Dětské domovy a další zařízení, přestože u nich došlo k mnoha změnám, za nimi ve výsledcích pokulhávají. Proč jsou tedy finančně upřednostňovány? Nestálo by za to věnovat více pozornosti prevenci, více podpořit efektivní péči ve ZDVOP, aby většina dětí nemusela v dospělosti končit na sociálních dávkách?

Pro více informací:

Hanka Kupková

ředitelka Klokánku HOSTIVICE

ZDVOP FOD Klokánek Hostivice

Komenského 454

253 01 Hostivice

Předsedkyně FOD

Fond ohrožených dětí

Na Poříčí 1038/6

110 00 Praha 1

GSM: 724 66 77 66

e-mail: hanka.kupkova@fod.cz

www.fod.cz, www.klokanekhostivice.cz